

NATUREN ER HJEMMEHØRENDE OVERALT

OM EN INVASIV ROSE AF ANDEN ETNISK HERKOMST

AF TORBEN THIM

Det er uhyggevækkende. For nylig bragte mediernes en historie, om at Naturstyrelsen ønsker at slippe Danmarks befolkning løs med round up sprøjter for at bekæmpe en rose, *Rosa rugosa*, der anses for at være en »invasiv«. Man vil så at sige etablere en slags folkedomstol, der ikke er vant til at håndtere kemisk krigsførelse i planteverdenen. Hvor meget andet vil mon blive slået ihjel i kampens hede? Der kunne nemt ryge et par orkideer eller strandkål.

Tiden for Carl von Linnés disciple, tidlige engelske plantesamlere, botanikere og planteskolefolk, der alle rejste på opdagelse jorden rundt for at registrere planter i deres 'oprindelige' habitat og i triumf hjemførte de sjældne planter dels til anvendelse natur og have og dels udelukkende til klassifikation, har længe været forbi.

I vor tid interesserer man sig mere for at modificere planterne, så vi kan få sygdomsresistente kornarter og blå roser. Laboratoriet er blevet oprindelsessted for nye 'arter'.

Nu tror jeg ikke at de tidlige botanikere og plantesamlere bevidst og ondskabsfuldt bragte planter til Europa for at undertrykke de 'hjemmehørende' arter, men snarere med det formål at lutre livet og undres over naturens mangfoldighed.

Begrebet 'hjemmehørende' mærkes positivt. Er noget hjemmehørende, er det svært at modsætte sig dets ret til at være. Men menes der med 'hjemmehørende', at en plantes oprindelse knyttes til lokaliteten, så er der ikke ret mange 'hjemmehørende' planter i Danmark. Bare de seneste 10.000 år har floraen i lokaliteten Danmark skiftet karakter flere gange.

Mange planter i den nutidige 'natur' er immigranter, nogle ved egen hjælp andre ved menneskets mellemkomst. Spørgsmålet om mennesket hører med til naturen, rejser sig.

Mit ærinde, her, er at flamme op oven på meddelelsen i mediernes om, at Naturstyrelsen opildner til intet mindre end udryddelsen af *Rosa Rugosa*. For det forholder sig lige omvendt: *Rosa Rugosa* bør hyldes og beskyttes og bevares på en del af de habitater, hvor den trives bedst og som nytteplante. Lad os sige under ordnede forhold.

Rosa Rugosa bliver første gang beskrevet i 1784 af den svenske botaniker og læge Carl Peter Thunberg (1743–1828), da han opdagede den i Japan. Allerede for 1000 år siden var den motiv på kinesisk malerkunst. Man priste dens skønhed og anvendte rosen i madlavning og kosmetik.

Omkring 1800 blev *rugosa*-rosen så indført til Europa og udplantet som prydblade, klitbevarer, slidplante og remiseplante. Den vokser lige godt i saltholdige klitter som langs motorveje.

I dag er *Rugosa*-rosen stærkt udbredt i kystnære områder og har naturaliseret sig i Nord-, Vest- og Mellemeuropa. Den har en lang blomstringstid fra juni til september og er rosen med det største hyben, som er så fyldt med C-vitamin, at et enkelt hyben om dagen kan dække et menneskes behov for C-vitamin.

Det fortælles, at der nu er omkring tretusind arter af dyr, insekter og planter, der er invasive. Efter dansk målestok ødelæggende for biodiversiteten. Man kunne også lidt maliciøst sige, at et så stort antal invasive arter er fremmede for diversiteten.

Dertil kommer der også nye arter efter naturens egen lov. Under mærkbare klimaændringer og topografiske ændringer ser vi artsammenhænge fluktuere og migration af dyr og planter og mennesker. Alt ifølge en eller anden lovmæssighed, om vi bryder os om det eller ej. Vi udsætter dyr i naturen med begrundelse i, at de oprindeligt var her, eller vi skaber plads under noget så frygtindgydende som 'naturgenopretning' – projekter, der ikke udføres i ond tro, klogt eller dumt, men som udslag af ideelle fordringer, der bider sig fast, og en mangel på erkendelse af grænserne for den menneskelige rækkeevne.

Menneskets dilemma er hele tiden, om naturen skal være som før, eller hvorledes vil vi have, at naturen skal se ud i fremtiden. Lige mens vi står i det, er der fyldt op med voldsomme paradokser, følelser og sanset evidens i dette komplekse af, hvordan vi tror naturen er indrettet.

Så kan vi opveje, hvad der er vigtigst: At rense havene for plastik eller udrydde rugosa-rosen. Det kikser ofte for mennesket, og jeg savner svar på, hvad der vigtigst: At vi overlever som art eller, om vi går til grunde, fordi vi sviner og sprøjter kemi ud over landet.

Jordskælvet vil altid komme ubelejligt, vi måler på richterskalaen, højden af flodbølgen, og så og så mange dræbte og sårede. Egeborebiller, visnesyge, elmedød og termiske foranderligheder. Alt sammen noget den fucking natur har på samvittigheden. Naturen er en ophøjet form for kaos og mennesket kun dens bogholder.

Mange tror, at rugosa-rosen eller 'hybenrosen', som den kaldes i folkemunde, er 'hjemmehørende' i Danmark, og bliver overraskede, når de hører, at den er på Naturstyrelsens 'dødsliste' over invasive arter.

»Hvad?« siger de og udbrøder: »Den er indbegrebet af min barndoms sommerland sammen med havet og sandet.« »Den er så vidunderlig.« »Blomsternes duft er så sanselig.« »Vi laver marmelade af dens hyben hvert eneste år.«

Denne form for 'mands minde' eller folkelig sanseevidens er ikke noget Naturstyrelsen, dykker ned i. De sidder inde med botanisk evidens for denne roses uhyrlige trang til aggressivt at ødelægge habitater med hjemmehørende danske planter, som jeg ikke er blind for.

Men at Naturstyrelsen nidkært styrer naturen og adskiller os mennesker fra naturen, kan være farligt for forståelsen af evolutionen i almindelighed og opfattelsen af mennesket som en primat mellem andre primater i naturen i særdeleshed. Vi er en del af forholdene i biogeografien og globaliseringen.

Vi skal jo normalt i henhold til seriøse konventioner anerkende de indvandrende kulturer på alle måder og niveauer. Det gælder åbenbart ikke dyr og planter. De skal reguleres, om nødvendig slås ihjel, hvis ikke de er 'hjemmehørende', samtidig med at der udsættes artsfæller af tidligere uddøde, 'hjemmehørende' arter i den danske natur. Der tales også om, at migrerende dyr, der kommer til Danmark, skal reguleres. Men det er jo naturens eget spil – naturen er 'hjemmehørende' over alt. Globaliseret, om man vil.

Naturen har sine egne grænser og lader sig ikke styre, og det er en diskussion af gigaeksistentiel karakter, hvis mennesket isolerer sig som art i forhold til naturens lovmæssigheder og solsystemets for den sags skyld.

Mennesket har til alle tider søgt at forfine og indrette sine livsbetingelser og har udviklet og selekteret planter, som var afgørende for livets opretholdelse. På den ene side har vi genbanker for alt muligt, også for roser, fordi vi er bange for at miste. På den anden side sætter vi sjovt nok Danmarks højere læreanstalter til at udarbejde hundresiders kompendier og analyser om midler til at udrydde planter, som vi end ikke ønsker på tålt ophold. Vi kunne måske drage fordel af en del af de planter, som er blevet til hadeobjekter.

Tonen over for rugosa-rosen bør nuanceres, og viden om den udbredes, så man kan forstå, at der er forskel på rugosa-rosen som art og rosen som kulturform.

Rugosa-rosens mageløse egenskaber er i høj grad blevet udnyttet af verdens rosenforædlere, og resultatet er en række af vore bedste, mest robuste, længeblomstrende og sygdomsfrie rosen-buske til have og park.

Blanc Double de Coubert, F.J. Grootendorst, Georg Will, Henry Hudson, Jens Munk, Louise Bugnet, Thérèse Bugnet, David Thomas, Moye Hammarberg, Roseraie de l'Hay, Rugspin, Scabrosa, Schneezweg, Signe Relander er bare nogle af dem. Og i modsætning til arten, som breder sig uhæmmet ved nødder og udløbere, er hovedparten af hybriderne standfaste – de bliver, hvor de blev plantet.

Vi må forholde os ordentligt og skabe tillid til Rosa Rugosa, som det er en lyst at se på, og som er så god at æde af.